

100493

V. G. Torsdag 4. november 1948

# Okkupasjon, lov og folkerett

Av TERJE WOLD

Herr redaktør.

I «Verdens Gang» for 28. oktober retter herr J. B. to spørsmål til meg i anledning av en uttalelse jeg skal ha framkommet med under Odels-tingets behandling av protokollkomiteens innstilling om President-skapet.

Jeg har dessverre ikke her det stenografiske referat av hva jeg sa i Odels-tinget. — Jeg henviste til Haag-konvensjonen § 43 som lyder: «Når den lovmessige makt faktisk er gått over til okkupanten, skal denne ta enhver forholdsregel, som beror på ham, for så vidt mulig gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv; okkupanten skal herunder respektere de lover, som gjelder i landet, medmindre der foreligger absolutte hindringer derfor.»

Med utgangspunkt i denne folkerettsregel hevdet jeg i Odels-tinget at Stortinget i 1940 under krigen ikke kunne tre sammen som Storting på fiendtlig okkupert område, — idet Stortinget da ikke ville kunne utøve noen selvstendig myndighet, — men bare ville kunne utøve den myndighet og føre den politikk som den tyske mili-

tære okkupasjonsmakt ga Stortinget lov til. Dette er etter min mening i strid med det folkesuverenitetsprinsipp som vår grunnlov bygger på når den i § 49 slår fast at Stortinget utøver den lovgivende makt på folkets vegne. — En forsamling som er nødt til å basere sin myndighet på fiendtlig militær makt under krig og ikke på folket, er etter min mening ikke storting i Grunnlovens forstand og dets vedtak ville heller ikke ha konstitusjonelle virkninger.

Dette standpunkt er det samme som Regjeringen hevdet i London og som klart er kommet til uttrykk særlig i Kongens svar av 3. juli 1940 på President-skapets henvendelse.

Høyesteretts oppnevning av Administrasjonsrådet hadde heller ikke — etter min mening — noen hjemmel i vår konstitusjon eller i konstitusjonell nødrett. Det som faktisk skjedde var at Høyesterett fikk tysk tillatelse til å oppnevne et administrasjonsråd sammensatt av personer tyskerne godkjente, — fordi okkupasjonsmakten var enig i at det skjedde og var interessert i at Høyesteretts autoritet sto bak oppnevningen. — Det sier seg selv at oppnevningen kunne vært foretatt på annen måte, hva det jo også forelå planer om.

De spørsmål herr J. B. stiller og som kanskje ikke direkte vedrører spørsmålet om Stortingets sammen- treden, — bør etter min mening besvares slik:

Ad spørsmål 1: Den norske regjerings forordninger (det er altså her ikke spørsmål om Stortinget) var bindende lov ikke bare utenfor, men også i Norge under okkupasjonen. — Men Regjeringen hadde ikke faktisk makt til å gjennomføre dem. — Dette gjelder således alle straffebestemmelser angående forræderi som Regjeringen ga.

Derimot ga Regjeringen ikke fra London under krigen noen forordninger som angikk den offentlige orden og sikkerhet eller i det hele bestemmelser angående forvaltningen så lenge okkupasjonen varte. Myndigheten til å gi slike bestemmelser tillå etter folkeretten faktisk okkupasjonsmakten og de organer denne delegerte sin myndighet til. Det følger herav at så lenge okkupasjonsmaktens forordninger var i samsvar med folkeretten, måtte de respekteres.

Ad spørsmål 2: Det norske folk hadde ingen plikt til å respektere de av okkupasjonsmaktens forordninger som stred mot Haag-reglene. — Hvorvidt det i det enkelte tilfelle var mulig eller bidro til å fremme den kamp som Hjemmefronten førte, — å sette seg imot folkerettsstridige bestemmelser, skal jeg nå ikke uttale meg om.

Jeg håper foranstående vil være tilstrekkelig besvarelse av de stilte spørsmål.

Får jeg lov til å tilføye at jeg ikke synes vi skulle tale eller skrive så meget om «neste okkupasjon». — Det gjør ikke stor nytte, skader kanskje og fremmer i virkeligheten en defeatistisk innstilling. Dersom en ny verdenskrig bryter ut — hva vi alle håper ikke må skje — da må vi være innstilt og forberedt på — ikke en ny okkupasjon — men på å beholde vårt territorium og forsvare det, — slik at en ny okkupasjon ikke kommer.

P. t. Paris 30. oktober 1948.